

Under samma himmel

EN SAMTALSKURS FÖR ÅRSKURS 8

Metod

Räddningsmissionen

Den reflexiva interreligiösa metoden

Till grund för arbetet ligger den reflexiva interreligiösa metoden, som är specifikt utformad för Under samma himmel. Metoden främjar samtal där flera livstolkningar kan få bli synliga i ett klassrum som är tryggt i meningen att ingen skall fara illa. Metoden främjar också förståelse för vad som är gemensamt för alla människor och samtidigt vad som är unikt för specifika individer, för människor på gruppnivå och för människor i större traditioner. Undervisningen erbjuder eleven där med möjlighet att ompröva och nå nya insikter.

Metod skall här inte förstås som en standardiserad, steg-för-steg-procedur, eftersom en sådan fungerar dåligt när det handlar om att mötas som människor och skapa en kreativ anda. För att komma igång finns ändå en kursbeskrivning och ett färdigt kursmaterial att utgå ifrån.

Metoden är utvecklad utifrån ett brett kunskapsinnehåll:

- Teori och praktik ifrån svensk folkbildningstradition
- Religionsdidaktik, specifikt från *Robert Jacksons interpretative approach*
- Lärdomar och praktik hämtat från Interreligiös dialog
- Normkritisk pedagogik
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr22]

Meningsskapande samtal

Metoden avser att underlätta för meningsskapande samtal utifrån elevers livsfrågor. Både i ett internationellt och i ett historiskt perspektiv har reflexiv interreligiös metod många likheter med andra metoder som syftar till öppna, utforskande och odogmatiska samtal. Meningsskapande samtal är något vi kan ana att människor ägnat sig åt i alla tider. Den reflexiva interreligiösa metoden har utformats för att fungera i skolmiljö. Det medger en specifik karaktär trots att likheterna med andra metoder är många.

Metoden avser i enhetlighet med folkbildningstraditionen att etablera:

- *ett sätt att samtala på*, i en anda av samarbete, skapande och empati.
- *ett förhållningssätt till kunskap* som något vi tillägnar oss genom att involvera hela människan. Det är alltså en intellektuell aktivitet som inbegriper mer än vår tankeförmåga.
- *ett förhållningssätt till den lärande eleven*, där lärare och elever möts “i ögonhöjd”. I skolan utmärks ofta relationen mellan lärare och elev av att läraren försöker stimulera eleven att intressera sig och fördjupa sig i vissa specifika frågeställningar och vissa ämnesområden. Frågeställningarna definieras ofta av läraren utifrån aktuella kursplaner. I Under samma himmel är idealet det omvända. Eleverna uppmuntras att själva formulera frågor kring livet och intressera sig för de aspekter av livet som de själva finner intressanta. Kursledarens uppgift är att stödja en process där eleverna och lärarna alltmer förlitar sig på att eleverna har förmåga att själva ställa frågorna. Erfarenheten visar att både lärare och elever ofta upplever detta som ovant och utmanande men också roligt, lärorikt och spännande.
- *ett samtal som skapar ett lite tryggare rum* att samtala om kultur och religion. Berättare bidrar till att främja värden som uppriktighet, sårbarhet och ärlighet och vilja till att föra dialog. Kursledaren adderar en praktisk pedagogisk interkulturell och interreligiös kompetens som kan öppna upp för ett ärligare och tryggare samtal om dessa frågor.

Religionsdidaktisk teori och lärdomar från interreligiös dialog har använts för att göra metoden duglig för sina mål och kontext. Mycket förenklat och kortfattat kan den teorin och de lärdomarna underlätta för eleverna att skapa

- *ett samtal där erfarenheter av religion och kultur används som en resurs, inte i syfte att skapa exklusivitet kring de med religiös erfarenhet utan för att skapa inklusivitet, utifrån att människor har det gemensamt att vi har behov av att skapa mening och trygghet i livet. Det behovet är av betydelse för alla elever, oavsett om man växer upp med en religiös eller sekulär livsförståelse.*
- *ett förhållningssätt till frågor om religion som bygger på inspiration och praktik från interreligiös dialog som inspirerar till medvetenhet om hur vi förhåller oss till varandras olikheter i frågor om religion och framför allt vilka konsekvenser vår livstolkning får för “den andre”.*

Fungerar den reflexiva interreligiösa metoden?

Att utvärdera pedagogiska metoder i värdegrundsarbete och existentiell hälsa är som någon uttryckt det ”notoriskt svårt”. Det gjordes en stor forskningsgenomgång för ett tiotal år sedan på metoder och material som användes för att arbeta med värdegrunden. Det är ofta i det arbete som frågor om existensen berörs i skolan. Metoder där samtalen har en instruktiv eller uppfostrande funktion visade sig inte fungera. Det fanns material med som visade sig att vissa förhållningssätt snarare än specifika lektionsplaneringar fungerade.

Det var metoder som bygger på fördjupade och filosoferande samtal, där det inte finns ett rätt svar och där lärarna inte är ute efter att lära ut en specifik moral. Detta är också något vi starkt poängterar i vår metod. Det är därför vi betonar att kursledarens förhållningssätt är centralt för att metoden skall vara hjälpsam. Pedagogernas förmåga att skapa förutsättningar för ett samtal i den deliberativa dialogens anda, alltså i öppna dialoger, är avgörande för om metoden fungerar eller ej.

En sådan dialog utmärks av att gruppen gör ett gemensamt utforskande. Detta kan kontrasteras mot argumenterande samtal som exempelvis är grunden för värderingsövningar. I skolan är argumenterande samtal mycket vanliga och fyller sitt syfte. I det samtalet skall eleven fundera över sin ståndpunkt och sedan försvara den och eventuellt ompröva den. Ett annat exempel på samtal är debatten, där någon vinner och någon förlorar.

Båda dessa står i kontrast till den reflexiva interreligiösa metoden som bygger på att det är ett samarbete där elever inte ”ställs mot väggen” utan ges tillfälle att fundera över sin och andras livsförståelse utan att redovisa för någon. En mjukare metod om en så vill. Tanken är att skapa ett tryggare rum som i sin tur skapar bättre förutsättningar för eleverna att våga tänka nya modiga tankar. Detta förhållningssätt har stöd också i en utvärdering av metoder i skolan för att motarbeta våldsbejakande extremism, där en av slutsatserna är att sådana metoder har större chans att lyckas när *”a programme is non-prescriptive, not moralising, but leads to independent thinking and reflection on ethical dilemmas and concerns; when learners are listened to.”* En dialog börjar ofta med att eleverna kopplar till sina egna vardagserfarenheter, i dialog borrar de djupare och sedan återkopplar till sig själv. Målet kan beskrivas enligt formuleringen: Still confused but on a higher level.

Ett annat kännetecken på metoder som fungerar är att samtalen bygger på en metodisk struktur som skapar trygghet och förutsägbarhet. Detta är också något vi anammat i Under samma himmel.

En del av metoden är att alla som berörs av den uppmuntras att förhålla sig kritisk till både form och innehåll. Dels för att det gynnar lärandet. Dels för att ingen undervisning är politiskt eller etiskt neutral. Den reflexiva ambitionen medför att elever och lärare skall ges goda förutsättningar att tänka och reagera kritiskt på kursens innehåll och utförande. Se vidare under Teoretisk grund.

Under samma himmel utvärderas kontinuerligt internt och en genomlysning har gjorts av Göteborgs Universitet. I källhänvisningarna finns gott om belägg för hur svårt det är att utvärdera denna typ av arbete och exempel på utvärderingar av god kvalité.

Källor

Davies, L, Review of educational initiatives in counter-extremism internationally: what works? Segerstedtsinstitutets rapportserie nr 5 (2018), elektronisk resurs hämtad 24-06-19 En del av metoden är att alla som berörs av den uppmuntras att förhålla sig kritisk till både form och innehåll. Dels för att det gynnar lärandet. Dels för att ingen undervisning är politiskt eller etiskt neutral. Den reflexiva ambitionen medför att elever och lärare skall ges goda förutsättningar att tänka och reagera kritiskt på kursens innehåll och utförande. Se vidare under Teoretisk grund.

Under samma himmel utvärderas kontinuerligt internt och en genomlysning har gjorts av Göteborgs Universitet. I källhänvisningarna finns gott om belägg för hur svårt det är att utvärdera denna typ av arbete och exempel på utvärderingar av god kvalité.

Hertz, M, Socialt arbete, pedagogik och arbete mot så kallad våldsbejakande extremism – en översyn, Segerstedtsinstitutets rapportserie nr1 (2016), elektronisk resurs hämtad 24-06-19 En del av metoden är att alla som berörs av den uppmuntras att förhålla sig kritisk till både form och innehåll. Dels för att det gynnar lärandet. Dels för att ingen undervisning är politiskt eller etiskt neutral. Den reflexiva ambitionen medför att elever och lärare skall ges goda förutsättningar att tänka och reagera kritiskt på kursens innehåll och utförande. Se vidare under Teoretisk grund.

Under samma himmel utvärderas kontinuerligt internt och en genomlysning har gjorts av Göteborgs Universitet. I källhänvisningarna finns gott om belägg för hur svårt det är att utvärdera denna typ av arbete och exempel på utvärderingar av god kvalité.

Göteborgs Universitet, Utvärdering av Under samma himmel

Nilsson Lundmark, E, Nilsson, I, Intoleransens pris – En socio-ekonomisk analys av vit-makt-rörelsen och Kungälvsmodellen (2013) elektronisk resurs hämtad 23-06-22, 69087_inlaga.pdf, page 1-111 @ HotFolder (Toleransprojektet.indd) (socioekonomi.se)

Reimers, E, Lilja, A, Under samma himmel – en utvärdering av styrdokument, utvärderingar och undervisning (2020) Skolverket (2009). På tal om mobbning – och det som görs. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2011). Utvärdering av metoder mot mobbning, rapport 353, 2011, Stockholm: Fritzes.

Strindhall, H, Westerberg B, Att motarbeta intolerans i skolan, (2016) Örebro Universitet, elektronisk resurs hämtad 24-06-23 En del av metoden är att alla som berörs av den uppmuntras att förhålla sig kritisk till både form och innehåll. Dels för att det gynnar lärandet. Dels för att ingen undervisning är politiskt eller etiskt neutral. Den reflexiva ambitionen medför att elever och lärare skall ges goda förutsättningar att tänka och reagera kritiskt på kursens innehåll och utförande. Se vidare under Teoretisk grund.

Under samma himmel utvärderas kontinuerligt internt och en genomlysning har gjorts av Göteborgs Universitet. I källhänvisningarna finns gott om belägg för hur svårt det är att utvärdera denna typ av arbete och exempel på utvärderingar av god kvalité.